

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

Яремчук Вікторія Олегівна,
кандидатка юридичних наук,
асистентка кафедри криміналістики,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: viktori.yaremchuk@gmail.com
ORCID 0000-0001-8015-9166

doi: 10.21564/2414–990x.150.208991

УДК 343.98

СУДОВА БАЛІСТИКА У СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ

Розглянуто дискусійні питання щодо місця судової балістики як розділу криміналістичної техніки у сучасній системі криміналістичних знань. Висвітлено пропозиції науковців щодо створення окремої криміналістичної теорії, де об'єднані знання щодо криміналістичного дослідження вогнепальної зброї, холодної зброї, вибухових пристроїв. Розкрито пропозиції вчених щодо назви цієї теорії: «зброєделіктика», «зброєзнавство», «криміналістичне зброєзнавство», «криміналістична армологія». Розглянуто можливості застосування криміналістичних знань під час експертизи зброї, слідів і обставин її використання в межах судової балістики.

Ключові слова: балістика; зброєзнавство; ідентифікація зброї; криміналістичні знання; наука криміналістика; система криміналістики; судова балістика; експертиза зброї.

Яремчук В. О., кандидат юридических наук, ассистент кафедры криминалистики, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: viktori.yaremchuk@gmail.com; ORCID 0000-0001-8015-9166.

Судебная баллистика в системе криминалистических знаний

Рассмотрены дискуссионные вопросы относительно места судебной баллистики как раздела криминалистической техники в современной системе криминалистических знаний. Освещены предложения ученых о создании отдельной криминалистической теории, в которой объединены знания по криминалистическому исследованию огнестрельного оружия, холодного оружия и взрывных устройств. Раскрыты предложения ученых относительно названия такой теории: «оружиеделиктика», «оружиеведение», «криминалистическое оружиеведение», «криминалистическая армология». Рассмотрены возможности применения криминалистических знаний при проведении экспертизы оружия, следов и обстоятельств его применения в пределах судебной баллистики.

Ключевые слова: баллистика; оружиеведение; идентификация оружия; криминалистические знания; наука криминалистика; система криминалистики; судебная баллистика; экспертиза оружия.

Постановка проблеми й актуальність теми. Криміналістичні знання є певною системою, що має динамічний характер. Як слушно зазначають

І. І. Когутич (I. I. Kogutich) та В. Т. Нор (V. T. Nor), криміналістичні знання є сукупністю відомостей, що накопичені криміналістикою, які вона застосовує у кримінальному судочинстві [1, с. 14–18]. Як відомо, формування криміналістичної науки та її розділів відбувається шляхом використання знань різних наук і пристосування їх досягнень для кримінального судочинства. Це стосується і судової балістики – розділу криміналістичної техніки. Останнім часом є тенденції розширеного тлумачення судової балістики [2, с. 231–241]. У криміналістичній літературі є різні точки зору на структуру знань судової балістики. Є думка, що сьогодні висвітлення проблем вогнепальної зброї у межах теми «Судова балістика» є застарілим підходом, який необхідно змінювати [3, с. 94]. Пропонуються зміни змісту «судової балістики» як розділу криміналістичної техніки і створення окремої криміналістичної теорії «зброєзнавства», «зброєделіктики», «криміналістичної армології» тощо, а також розширення меж використання криміналістичних знань при проведенні судово-балістичних досліджень.

Як відомо, під час експертизи зброї судові експерти користуються даними зовнішньої і внутрішньої балістики, аеродинаміки, фізики, математики [4], судово-медичної балістики, хімії та багатьох інших. Слід сказати, що ототожнення зброї за слідами на кулях та гільзах є одним зі складних видів судово-балістичних досліджень [5]. А науковці переконують, що перспективами для судової балістики є напрацювання методик дослідження слідів, що виникають при застосуванні нових зразків зброї [6, с. 174].

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо сучасного змісту судової балістики та її місце в системі криміналістичних знань розглядали у своїх працях В. В. Арешонков (V. V. Areshonkov), Р. С. Белкін (R. S. Belkin), А. А. Беляков (A. A. Belyakov), В. В. Бірюков (V. V. Biryukov), П. Д. Біленчук (P. D. Bilenchuk), Ганс Гросс (Hans Gross), А. В. Іщенко (A. V. Ishchenko), В. В. Коваленко (V. V. Kovalenko), А. В. Кофанов (A. V. Kofanov), Ю. Ланцедова (Y. Lantsedova), Я. Новак (J. Novak), С. Поліщук (S. Polishchuk), О. Ф. Сулява (O. F. Sulyava), В. С. Шаповалова (V. S. Shapovalova), В. Ю. Шепітько (V. Yu. Shepitko) та ін. Незважаючи на чималу кількість наукових розробок із цієї проблематики, вона й досі залишається дискусійною. **Метою** нашої статті є аналіз проблемних питань, пов'язаних із змістом судової балістики та її місцем у системі криміналістичних знань.

Викладення основного матеріалу. Судова балістика є відносно молодим розділом науки криміналістики. Проте ще у роботі Ганса Гросса (Hans Gross) містилася глава «відомості про зброю», де йшлося про вогнепальну, ріжучу і колючу зброю, її використання при вчиненні злочинів [7, с. 515–573]. Згадки про використання даних балістики відносяться до 1912 р., коли В. Бальтазард (V. Balthazard) досліджуючи фотографії борозд на кулі, які утворилися після пострілів, з'ясував, що різак, за допомогою якого виготовляють нарізи каналу ствола, не робить їх тотожними у кожному екземплярі зброї. Ці борозни є унікальними та відображаються як полоси на відстріляних кулях, що дозволяє

визначити, що дана куля відстріляна з цієї зброї. У 1932 р. Хесс Мезгер (Heess Mezger) і Хаслахер (Hasslachner) опублікували у «American Journal of Police Science» атлас, що містив фото 232 різних самозарядних пістолетів із зображеннями казенної частини, маркування та вимірами ширини, напряду і кута нарізів [8, с. 146–150]. Результати цих досліджень в подальшому використовувалися при дослідженні судових доказів.

На думку П. Д. Біленчука (P. D. Bilenchuk) і Я. В. Кондратьєва (Ya. V. Kondratiev), судова балістика – це умовна назва розділу криміналістичної техніки у вітчизняній літературі, що сформувався на початку ХХ ст. у рамках судової медицини і криміналістики [9, с. 502]. А термін «судова балістика» було запропоновано у 1937 р. проф. В. Ф. Черваковим [10, с. 37]. Судова балістика використовує дані військових артилерійських наук про вогнепальну зброю та її конструктивні особливості, принципи дії, теоретичні положення внутрішньої і зовнішньої балістики. Ці дані судова балістика застосовує для вирішення завдань, що виникають при розслідуванні злочинів. До виділення її в окрему галузь криміналістичної техніки дані судової балістики містилися в окремих розділах криміналістики і судової медицини. Виокремлення судової балістики в окрему галузь криміналістичної техніки пов'язується із використанням методів криміналістичної ідентифікації і положень криміналістичної трасології [11, с. 3–6].

Як зазначає Я. Новак (J. Novak), останнім часом пропонується поєднати відокремлені у криміналістиці розділи «судова балістика», «криміналістичне дослідження холодної зброї», «криміналістичне дослідження вибухових пристроїв в одному розділі «зброезнавство». На переконання науковця, назва розділу криміналістики «судова (криміналістична) балістика» не відповідає сучасному предмету досліджень. Доцільно розділ назвати «криміналістичне дослідження вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та слідів їх застосування» і як складовий елемент «криміналістичного зброезнавства», і як окремий розділ криміналістичної техніки [12, с. 93–94]. Також у криміналістичній літературі є пропозиції про необхідність розроблення, формування нової назви окремої підгалузі криміналістичної техніки, що досліджує зброю, формування відповідного понятійного і термінологічного апарату [13, с. 9]. Так, В. С. Шаповалова (V. S. Shapovalova) пропонує у криміналістиці розробити окреме вчення – «зброєделіктику». Зокрема, авторкою виділено у даному вченні окремий розділ – тактику вилучення і дослідження слідів застосування «кримінальної» зброї, а також розділ щодо методики розслідування і протидії окремим видам злочинів, як-от: терористичні акти, вбивства, хуліганство, заподіяння тілесних ушкоджень, незаконне полювання тощо. Вивчивши матеріали кримінальних проваджень, авторка доходить висновку, що «зброєделіктика» є вченням, яке за змістом виходить за межі традиційних криміналістичних знань і має протидіяти не лише злочинам, а й адміністративним проступкам [14, с. 303–304]. Таку ж думку підтримує В. В. Арешонков (V. V. Areshonkov), пропонуючи створення у структурі криміналістики окремого вчення про зброю під назвою

«Криміналістичне зброєзнавство», «криміналістична армологія». Дослідник переконує, що сучасна назва «Судова балістика» потребує уточнення, і пропонує у цьому вченні розглядати дослідження холодної зброї та вибухових пристроїв. В. В. Арешонков (V. V. Areshonkov) наполягає на створенні цілісної концепції щодо дослідження зброї у межах криміналістичної науки [15, с. 64–74].

У підручнику «Криміналістика» 2009 р. за авторством М.В. Савельєвої (M.V. Savelyeva) та А. Б. Смушкіна (A. B. Smushkin) міститься розділ «криміналістичне зброєзнавство». До нього увійшли такі підрозділи, як основи криміналістичного зброєзнавства, судова балістика, дослідження холодної зброї, криміналістична вибухотехніка, дослідження інших видів зброї (газової, електрошокової, світло шумової) [16]. Останнім часом видано навчальні посібники, присвячені зброєзнавству. Зокрема, В. В. Бірюков (V. V. Biryukov) та О. О. Беляков (A. A. Belyakov) у 2018 р. видали навчальний посібник «Криміналістичне зброєзнавство», що складається з чотирьох розділів, а саме: загальних положень криміналістичного зброєзнавства, криміналістичного вчення про холодну зброю, криміналістичного вчення про вогнепальну зброю, боєприпаси та сліди їх застосування, а також криміналістичного вчення про вибухові речовини, вибухові пристрої та сліди їх застосування [17, с. 64–74].

Однак необхідно навести аргументи «проти» доцільності створення окремого криміналістичного вчення «зброєзнавство» зі згаданим змістом. Так, на думку Р. С. Белкіна (R. S. Belkin), впровадження у систему криміналістики «зброєзнавства» є некоректним. Мова йде про науку, що вивчає зброю. Однак криміналістику цікавить саме сліди, які залишаються після застосування зброї. А характеристики механізму пострілу використовуються криміналістикою як довідкові дані для криміналістичних цілей [18, с. 82–83]. Виникають питання щодо включення «вибухотехніки» до цього вчення. Сьогодні криміналістична вибухотехніка — це галузь криміналістичної техніки, яка досліджує ознаки вибухових пристроїв і вибухових речовин, закономірності виникнення слідів їх дії. Нею розробляються засоби та методи збирання, дослідження таких слідів з метою встановлення обставин злочину, а також надаються рекомендації щодо запобігання злочинам, під час вчинення яких застосовуються вибухові пристрої і вибухові речовини [19, с. 117–118].

Додамо, що у країнах світу по-різному визначається система знань, якою охоплюється судова балістика, зокрема, і проведення балістичних досліджень. Приміром, у США є окрема судова наука «firearm and toolmark identification» (ідентифікація вогнепальної зброї) [20, с. 7]. У Німеччині розглядають вогнепальну зброю, ріжучу, колючу та зброю самозахисту [21] (без вибухотехніки). Також у Німеччині є окремий закон про зброю («Waffengesetz»), де розкриті правила використання зброї, боєприпасів і вибухових речовин і правила поводження з ними [22]. У Польщі балістичні дослідження проводяться щодо бойової, мисливської, спортивної, газової, сигнальної, пневматичної зброї, що використано зі злочинною метою [23]. На наше переконання, є недоречним об'єднання в спільний розділ криміналістики або окрему криміналістичну

теорію дослідження вогнепальної зброї, холодної зброї і вибухових пристроїв. Щодо останніх, то є особливості їх експертного дослідження, які відрізняються від проведення експертизи зброї, слідів і обставин її використання. До того ж, у різних країнах світу і у законодавстві, і у правозастосуванні, і в науці розрізняються різні види зброї і вибухові пристрої та особливості їх дослідження.

Нагадаємо, що головними завданнями експертизи вогнепальної зброї, слідів і обставин її використання є встановлення: а) «належності об'єктів до вогнепальної зброї або конструктивно подібних до неї стріляючих виробів; б) належності об'єктів до боєприпасів вогнепальної стрілецької зброї чи конструктивно подібних виробів; в) виду, системи та калібру вогнепальної зброї та боєприпасів і конструктивно подібних до них виробів; г) даних щодо стану зброї, боєприпасів до неї і придатності їх до стрільби; д) встановлення фактів переробки вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, конструктивно подібних до них виробів чи способу їх виготовлення; (є) належності даних об'єктів до деталей вогнепальної зброї та ін.» [24]. Під час балістичних досліджень експерт використовує різноманітні криміналістичні методи, працюючи поряд зі зброєю і боєприпасами також і з різними об'єктами, вилученими з місця події, такими як, тканина, фарба, деревина, скло тощо, на яких збереглися сліди пострілу [25]. Крім того, при вирішенні ідентифікаційних завдань проводиться ототожнення конкретного екземпляра зброї за стріляними снарядами та гільзами, або встановлення, що снаряди і гільзи, які вилучені у різних місцях події, були відстріляні з одного екземпляра зброї [26, с. 179].

Варто розкрити використання криміналістичних знань під час експертизи зброї, слідів і обставин її використання. Так, дослідження зброї засноване на загальних принципах криміналістичної ідентифікації. Виділяють два види ідентифікації зброї: коли ототожнення відбувається за кулями і гільзами та ідентифікована зброя в наявності; або ідентифікація за кулями і гільзами, коли зброя відсутня. Криміналістичні знання використовуються також при роздільному і порівняльному дослідженні та формулюванні висновку експертом-балістом у процесі ідентифікації зброї [27, с. 3, 79–93]. За результатами дослідження встановлюється сукупність криміналістичних ознак та надається висновок щодо належності його до певного різновиду зброї [28, с. 171–172]. Досліджуючи атипову зброю, оцінка ідентифікаційної значущості однойменних слідів та ознак відбувається в інший, ніж при експертизі заводської зброї, спосіб. Коли встановлено і співпадіння, і відмінності, слід вказати чи складають ці ознаки індивідуальну сукупність та чи достатні вони для категоричного позитивного чи негативного висновку про тотожність [29, с. 250].

Що ж стосується вибухотехнічних досліджень, то вирішуються інші ідентифікаційні, діагностичні та ситуаційні завдання. Приміром, до ідентифікаційних завдань відносять установлення: єдності частин або осколків, виявлених на місці вибуху, чи є вони залишками вибухового пристрою або боєприпасів; чи має вибуховий пристрій, виявлений на місці події та пристрій, вилучений у особи (або виготовлений особою), однакову конструкцію, або їх виготовлено

з одного матеріалу; або чи мають вибухові пристрої або залишки вибухових пристроїв, які виявлені в різних місцях, спільне джерело походження [30].

Висновки. Криміналістика є динамічною наукою. Система криміналістичних знань сьогодні змінюється, певним чином розширюється. Це стосується і окремих підрозділів науки криміналістики. Є пропозиції щодо формування на основі розділу криміналістичної техніки «судова балістика» окремого криміналістичного вчення. Ці пропозиції мають дискусійний характер. На наше переконання, є недоречним об'єднання в окрему криміналістичну теорію, яка повинна мати певну структуру, дослідження вогнепальної зброї, холодної зброї та вибухових пристроїв. Щодо останніх, то є особливості їх експертного дослідження, які відрізняються від проведення експертизи зброї, слідів і обставин її використання. До того ж, у різних країнах світу у законодавстві, правозастосуванні і науці розрізняються різні види зброї і вибухові пристрої.

Список літератури

1. Когутич І. І., Нор В. Т. Використання криміналістичних знань у судовому розгляді кримінальних справ : наук.-практ. посібник. Львів; Київ : Тріада плюс ; Алерта, 2010. 428 с.
2. Іщенко А. В. Історико-хронологічні аспекти становлення судової балістики. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2001. Вип. 1. С. 231–241.
3. Ланцедова Ю., Поліщук С. Часткове вчення про зброезнавство: його місце у базовому навчальному курсі криміналістики. *Вісник прокуратури*. 2010. Вип. 12. С. 94–98.
4. Степанов А. А., Лебединец А. Н. Расчёты внешней баллистики в исследованиях эффективности стрельбы. *Инженерный вестник : эл. журнал*. 2015. URL: <http://engbul.bmstu.ru/doc/811886.html> (дата звернення: 25.07.2020).
5. Краснобаева А. Ю., Могутич Р. И., Пазухин С. Б. Предотвращение ошибок при криміналістическом исследовании огнестрельного оружия и следов его применения как проблема современного правоприменения. *Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України*. Спец. вип. У 4-х ч. Ч. 4. 1999. С. 52–56.
6. Коваленко В. В. Судебная баллистика: исторический очерк. *Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України імені 10-річчя незалежності України*. Вип. 4. 2001. С. 164–174.
7. Гросс Ганс. Руководство для судебных следователей как система криминалистики : пер. с нем. Москва : ЛексЭст, 2002. 1045 с.
8. Heard Brian J. (2008). Handbook of firearms and ballistics : examining and interpreting forensic evidence. Singapore: Markono Print Media Pte Ltd, 402 p.
9. Біленчук П. Д., Кондратьєв Я. В. Судова балістика: поняття, сутність, характеристика *Актуальні питання реформування правової системи України* : зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 29–30 трав. 2009 р.). Луцьк, 2009. С. 502.
10. Шепітько В. Ю. Балістика судова. Велика українська юридична енциклопедія у 20 т. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / гол. редкол. В. Ю. Шепітько ; редкол. В. А. Журавель [та ін.]. Харків : Право, 2018. 952 с.
11. Шевченко Б. И. Идентификация оружия по пуле в судебной баллистике. Москва : Моск. гос. ун-т, 1962. 48 с.
12. Новак Я. Особливості поняття та предмета досліджень судової (криміналістичної) балістики. *Юридична Україна*. 2006. Вип. 2. С. 91–94.
13. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Балістика: криміналістичне вогнестрільне зброезнавство : підручник. Київ : Міжнар. Агенція “BeeZone”, 2003. 384 с.
14. Шаповалова В. С. Системно-структурний статус зброеділки як базисного часткового вчення криміналістики. *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. Вип. 62. С. 299–305.

15. Арешонков В. В. Щодо деяких проблемних теоретичних питань судової балістики, як галузі криміналістичної техніки. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2009. Вип. 3 : у 2 ч. Ч. 2. С. 64–74.
16. Савельева М. В., Смушкин А. Б. (2009). Криминалистика : учебник. Москва : Издательский дом «Дашков и К». URL: http://www.ivurcol.net/el_resurs/4_kurs/kriminalistika1.pdf.
17. Криминалистическое оружиеведение : учеб. пособие для бакалавриата, специалитета и магистратуры / В. В. Бирюков, А. А. Беляков ; под общ. ред. В. В. Бирюкова. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Юрайт, 2018. 222 с. URL: <https://static.my-shop.ru/product/pdf/311/3105693.pdf> (дата звернення: 25.07.2020)
18. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики. Москва : НОРМА-ИНФРА М., 2001. 240 с.
19. Криміналістика : підручник : у 2-х т. / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. Т. 1. 456 с.
20. Robert M. Thompson. Firearm identification in the forensics science laboratory. Virginia : National District Attorneys Association, 2010. 34 p.
21. Waffen in Kürze (2019). Bundesamt für Polizei. Deutschland. <https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/de/home.html> (дата звернення: 25.07.2020) [in German].
22. Waffengesetz. Oktober 2002. Zuletzt geändert durch Art. 7 G v. 20.11.2019. Ein Service des Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz sowie des Bundesamts für Justiz. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de> (дата звернення: 25.07.2020)
23. Badania broni i balistyki. Centralne laboratorium kriminalistyczne policji. URL: <https://clkp.policja.pl/> (дата звернення: 25.07.2020)
24. Експертиза зброї / Харківський НДІ судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокариуса. URL: <https://www.hniise.gov.ua/13951-ekspertiza-zbroi.html> (дата звернення: 25.07.2020).
25. Forensic Firearms Identification Unit. Test methods (2017). Indiana state Police. URL: <https://www.in.gov/isp/labs/files/Firearms%20and%20Toolmarks%20Test%20Methods%20Version%2018%2003-28-17.pdf> (дата звернення: 25.07.2020) .
26. Колесник В. А., Гора І. В. Криміналістика в протидії незаконному використанню вибухових пристроїв, вогнепальної зброї та обігу наркотиків : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 400 с.
27. Криминалистическая экспертиза : учебник. Раздел 6: Судебная баллистика / под общ. ред.: В. С. Аханова, В. А. Снеткова. Москва : НИ и РИО ВШ МООП СССР, 1967. Вып. 5. С. 79–93.
28. Сулява О. Ф. Сучасні проблеми криміналістичного дослідження вогнепальної зброї та бойових припасів. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса : Юрид. літ-ра, 2003. Вип. 20. С. 169–175.
29. Ладин В. Н. Специфика заключения судебно-баллистической экспертизы атипичного оружия *Криминалистика и судебная экспертиза* / отв. ред. В. П. Колмаков. Киев : РИО МООП УССР, 1966. Вып. 3. С. 246–251.
30. Вибухо-технічна експертиза. *Житомирський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України*. URL: <https://www.ndekc.zhitomir.ua/vibukhovo-tekhnichna-ekspertiza/> (дата звернення: 25.07.2020).

References

1. Kohutych, I.I., Nor, V.T. (2010). Vykorystannia kryminalistychnykh znan u sudovomu rozghliadi kryminalnykh sprav. Lviv; Kyiv: Triada plus; Alerta [in Ukrainian].
2. Ishchenko, A.V. (2001). Istoryko-khronolohichni aspekty stanovlennia sudovoi balistyky. *Problemy pravoznastva ta pravookhoronnoi diialnosti, issue 1*, 231–241 [in Ukrainian].
3. Lantsedova, Yu., Polishchuk, S. (2010). Chastkove vchennia pro zbroieznastvo: yoho mistse u bazovomu navchalnomu kursy kryminalistyky. *Visnyk prokuratury, issue 12*, 94–98 [in Ukrainian].
4. Stepanov, A.A., Lebedinec, A.N. (2015). Raschjoty vneshnej ballistiki v issledovanijah jeffektivnosti strel'by. *Inzhenernyj vestnik*. URL: <http://engbul.bmstu.ru/doc/811886.html> [in Russian].

5. Krasnobaeva, A.Ju., Mogutin, R.I., Pazuhin, S.B. (1999). Predotvrashhenie oshibok pri kriminalisticheskom issledovanii ognestrel'nogo oruzhija i sledov ego primenenija kak problema sovremennogo pravoprimenenija. *Visnyk Luhanskoho instytutu vnutrishnikh sprav MVS Ukrainy* (Parts 1–4); Part 4, 52–56 [in Russian].
6. Kovalenko, V.V. (2001). Sudebnaja ballistika: istoricheskij ocherk. *Visnyk Luhanskoho instytutu vnutrishnikh sprav MVS Ukrainy imeni 10-richchia nezalezhnosti Ukrainy, issue 4*, 164–174 [in Russian].
7. Gross, Gans. (2002). Rukovodstvo dlja sudebnyh sledovatelej kak sistema kriminalistiki. Moscow: LeksJest [in Russian].
8. Heard Brian, J. (2008). Handbook of firearms and ballistics : examining and interpreting forensic evidence. Singapore: Markono Print Media Pte Ltd [in English].
9. Bilenchuk, P.D., Kondratiev, Ya.V. (2009). Sudova balistyka: poniattia, sutnist, kharakterystyka. *Aktualni pytannia reformuvannia pravovoi systemy Ukrainy* (m. Luts'k, 29–30 trav. 2009 r.). Proceedings of the Scientific and Practical Conference. Luts'k [in Ukrainian].
10. Shepitko, V.Yu. (2018). Balistyka sudova. *Velyka ukraïnska yurydychna entsyklopediia*. (Vols. 1–20); Vol. 20: Kryminalistyka, sudova ekspertyza, yurydychna psykhologhiia. V.Yu. Shepitko (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
11. Shevchenko, B.I. (1962). Identifikacija oruzhija po pule v sudebnoj ballistike. Moscow: Mosk. gos. un-t [in Russian].
12. Novak, Ya. (2006). Osoblyvosti poniattia ta predmeta doslidzhen sudovoi (kryminalistychnoi) balistyky. *Yurydychna Ukraina, issue 2*, 91–94 [in Ukrainian].
13. Bilenchuk, P.D., Kofanov, A.V., Suliava, O.F. (2003). Balistyka: kryminalistyczne vonestrilne zbroieznasvo. Kyiv: Mizhn. ahentsiia "BeeZone" [in Ukrainian].
14. Shapovalova, V.S. (2013). Systemno-strukturnyi status zbroiedeliktyky yak bazysnoho chastkovoho vchennia kryminalistyky. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, issue 62, 299–305 [in Ukrainian].
15. Areshonkov, V.V. (2009). Shchodo deiakyykh problemnykh teoretychnykh pytan sudovoi balistyky, yak haluzi kryminalistychnoi tekhniki. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav im. E.O. Didorenka, Issue 3. (Parts 1–2); Part 2*, 64–74 [in Ukrainian].
16. Savel'eva, M.V., Smushkin, A.B. (2009). Kriminalistika. Moskva: Izdatel'skij dom «Dashkov i K». URL: http://www.ivurcol.net/el_resurs/4_kurs/kriminalistika1.pdf [in Russian].
17. Birjukov, V.V., Beljakov, A.A., Birjukov, V.V. (Eds.). (2018). Kriminalisticheskoe oruzhievedenie. Moscow: Jurajt. URL: <https://static.my-shop.ru/product/pdf/311/3105693.pdf> [in Russian].
18. Belkin, R.S. (2001). Kriminalistika: problemy segodnjashnego dnja. Zlobodnevnye voprosy rossijskoj kriminalistiki. Moscow: NORMA-INFRA M [in Russian].
19. Shepitko, V.Yu. (Ed.). (2019). Kryminalistyka. (Vols. 1–2); Vol. 1. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
20. Thompson, R. (2010). Firearm identification in the forensics science laboratory. Virginia: National District Attorneys Association. doi: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.16250.59846> [in English].
21. Waffen in Kürze. (2019). Bundesamt für Polizei. Deutschland. <https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/de/home.html> [in German].
22. Waffengesetz. (2002). Zuletzt geändert durch Art. 7 G v. 20.11.2019. Ein Service des Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz sowie des Bundesamts für Justiz. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de> [in German].
23. Badania broni i balistyki. Centralne laboratorium kriminalistyczne policji. URL: <https://clkp.policja.pl/> [in Polish].
24. Ekspertyza zbroi. Kharkivskiy NDI sudovykh ekspertyz im. Zasl. prof. M.S. Bokariusa. URL: <https://www.hniise.gov.ua/13951-ekspertiza-zbro.html> [in Ukrainian].
25. Forensic Firearms Identification Unit. Test methods (2017). *Indiana state Police*. URL: <https://www.in.gov/isp/labs/files/Firearms%20and%20Toolmarks%20Test%20Methods%20Version%2018%2003-28-17.pdf> [in English].

26. Kolesnyk, V.A., Hora, I.V. (2017). Kryminalistyka v protydyi nezakonnomu vykorystanniu vybukhovyykh prystroiv, vohnepalnoi zbroi ta obihu narkotyktiv. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
27. Ahanova, V. S., Snetkova, V. A. (Ed.). (1967). Kriminalisticheskaja jekspertiza: section 6: Sudebnaja ballistika. Moscow: NI i RIO VSh MOOP SSSR, issue 5, 79–93 [in Russian].
28. Suliava, O.F. (2003). Suchasni problemy kryminalistychnoho doslidzhennia vohnepalnoi zbroi ta boiovykh pryпасiv. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. Odesa: Yuryd. lit-ra, issue 20, 169–175 [in Ukrainian].
29. Ladin, V.N. (1966). Specifika zakljuchenija sudebno-ballisticheskoy jekspertizy atipichnogo oruzhja. *Kriminalistika i sudebnaja jekspertiza*. V. P. Kolmakov (Ed.). Kiev: RIO MOOP USSR, issue 3, 246–251 [in Russian].
30. Vybukho-tekhnichna ekspertyza. Zhytomyrskyi naukoivo-doslidnyi ekspertno-kryminalistychnyi tsentr MVS Ukrainy. URL: <https://www.ndekc.zhitomir.ua/vibukhovo-tekhnichna-ekspertiza/> [in Ukrainian].

Yaremchuk V. O., PhD in Law, Assistant Professor of the Department of Criminalistics, Yaroslav Mydnyi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: viktori.yaremchuk@gmail.com ; ORCID 0000-0001-8015-9166

Judicial ballistics in the system of criminalistic knowledge

The criminalistic is a science that is dynamically evolving and changing. This applies, first of all, to the content and system of modern criminalistic knowledge. This applies to the section of criminalistic techniques “forensic ballistics”. Problems of modern content of “forensic ballistics” and its place in the system of criminalistic knowledge were considered in the works of such scientists as: V.V. Areshonkov, R.S. Belkin, A.A. Belyakov, V.V. Biryukov, P.D. Bilenchuk, Hans Gross, A.V. Ishchenko, V.V. Kovalenko, A.V. Kofanov, Y. Lantsedova, J. Novak, S. Polishchuk, O.F. Sulyava, V.S. Shapovalova, V. Yu. Shepitko and others. Despite the large number of scientific developments on this issue, it still remains controversial. With this in mind, the aim of our article is to analyze the problematic issues related to the content of “forensic ballistics” and its place in the system of criminalistic knowledge. The article discusses controversial issues regarding the place of “forensic ballistics” as a section of criminalistic technology in the modern system of criminalistic knowledge. The proposals of scientists regarding the creation of a separate forensic doctrine are highlighted, where knowledge on forensic research of firearms, bladed weapons and explosive devices is combined. Proposals of scientists regarding the name of such a theory have been discovered: “weapons research”, “weapons science”, “forensic weapons science”, and “forensic armology”. The possibilities of using criminalistic knowledge in the examination of weapons, traces and circumstances of its use within the framework of “forensic ballistics” are considered. In our opinion, it is inappropriate to combine into a common section of criminology or a separate forensic theory of the study of firearms, melee weapons, explosive devices. As for the latter, there are features of their expert study, which differ from the examination of weapons, traces and circumstances of its use. In addition, in different countries of the world, as well as law, law enforcement and science distinguish between different types of weapons and explosive devices.

Keywords: ballistics; weapons science; identification of weapon; criminalistic knowledge; criminalistics science; System of criminalistics; forensic ballistics; examination of weapon.

Рекомендоване цитування: Яремчук В. О. Судова балістика у системі криміналістичних знань. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 150. С. 244–252. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.150.208991>.

Suggested Citation: Yaremchuk, V.O. (2020). Sudova balistyka u systemi kryminalistychnykh znan [Judicial ballistics in the system of criminalistic knowledge]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality*, issue 150, 244–252. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.150.208991> [in Ukrainian].

Надійшла до редакції 29.07.2020 р.